

XV. *Kraj Nitriansky*

1. Bánovce nad Bebravou
2. Hlohovec
3. Hurbanovo (daw. Stará Ďala)
4. Komárno
5. Levice
6. Nitra
7. Nové Zámky
8. Partizánske (daw. Batovany)
9. Prievidza
10. Šal'a
11. Štúrovo (daw. Parkan)
12. Šurany
13. Topolčany
14. Vráble
15. Zlaté Moravce
16. Želiezovce

XVI. *Kraj Banskobystrický*

1. Banská Bystrica
2. Banská Štiavnica
3. Brezno
4. Hnúšťa
5. Jesenské (daw. Feledince)
6. Kremnica
7. Krupina
8. Lučenec
9. Modrý Kameň
10. Nová Baňa
11. Rímovská Sobota
12. Šafárikovo (daw. Tornaľa)
13. Šahy
14. Zvolen

XVII. *Kraj Žilinský*

1. Bytča
2. Čadca
3. Dolný Kubín
4. Ilava
5. Kysucké Nové Mesto
6. Liptovský Hrádok
7. Liptovský Svätý Mikuláš
8. Námestovo
9. Považská Bystrica

10. Púchov
11. Rajec
12. Ružomberok
13. Trstená
14. Turčianske Teplice (daw. Štubnianske T.)
15. Turčiansky svätý Martin
16. Žilina

XVIII. *Kraj Košický*

Miasto Koszyce (Košice)

Miasto Vysoké Tatry (daw. Smokovec
St. i Nw.)

1. Gelnica
2. Kežmarok
3. Košice-okolie
4. Kráľovský Chlmec (daw. Kráľovský Chlumec).
5. Levoča
6. Moldava nad Bodvou
7. Poprad
8. Revúca
9. Rožňava
10. Sečovce
11. Spišská Nová Ves
12. Trebišov

XIX. *Kraj Prešovský*

1. Bardejov
2. Giraltovce
3. Humenné
4. Medzilaborce
5. Michalovec
6. Prešov
7. Sabinov
8. Snina
9. Sobrance
10. Spišská Stará Ves
11. Stará Ľubovňa
12. Stropkov
13. Svidník
14. Veľké Kapušany
15. Vranov

Henryk Batowski

PRZEGLĄD OSTATNICH WYDARZEŃ

Zmiany w naczelnych władzach państwowych. W połowie marca podał się do dymisji minister spraw zagranicznych, dr Vlado Clementis. Premier Zapotocky zaproponował prezydentowi republiki, aby dymisję przyjął,

i wniósł o powierzenie ministerstwa spraw zagranicznych wicepremierowi Viliamowi Širokiemu. Prezydent Gottwald przychylił się do wniosku premiera, zwolnił dra Clementisa ze stanowiska ministra spraw zagranicznych

i powołał na to stanowisko wicepremiera Širokiego. Dr Clementis zachował mandat poselski.

W drugiej połowie kwietnia na wniosek premiera Zapotockiego prezydent republiki zwolnił generała Ludwika Svobodę ze stanowiska ministra obrony narodowej mianując go wicepremierem i powierzając mu zarazem kierownictwo państwowego urzędu wychowania fizycznego i sportu. Równocześnie prezydent uwolnił ministra informacji i oświaty W. Kopeckiego od obowiązków kierowania urzędem w. f. i sportu.

Ministerstwo obrony narodowej powierzył prezydent republiki drowi Alexejowi Čepičce, zwalniając go zarazem ze stanowiska ministra sprawiedliwości i kierownika państwowego urzędu do spraw kościelnych.

Na stanowisko ministra sprawiedliwości powołał prezydent szefa kancelarii prezydenta, dra Stefana Raisa, a kierownictwo państwowego urzędu do spraw kościelnych powierzył wicepremierowi Zdeňkowi Fierlingerowi.

Jednocześnie prezydent wystosował list do gen Svobody, w którym czytamy: „Niech mi Pan pozwoli wyrazić Panu, przy sposobności Pańskiego przejścia na inne ważne stanowisko państwowe, moje uznanie i podziękowanie za Pańską dotychczasową pracę przy budowaniu nowej, ludowo-demokratycznej armii. Życzę Panu wiele powodzenia na Pańskim nowym urzędzie”.

Do min. Čepički pisał prezydent:

„W chwili, kiedy opuszcza pan stanowiska ministra sprawiedliwości i kier. państwowego urzędu do spraw kościelnych, niech mi Pan pozwoli wyrazić moje uznanie i gorące podziękowanie za Pańską dotychczasową pracę przy budowaniu naszego nowego sądownictwa i porządku prawnego, jak też i za Pańskie wysiłki w kierunku uporządkowania stosunków kościelnych u nas. Życzę Panu wielu

sukcesów i całkowitego powodzenia w Pańskiej działalności na doniosłym stanowisku ministra obrony narodowej”.

Na wniosek premiera, a z inicjatywy Centralnego Komitetu Wykonawczego słowackiego Frontu Narodowego rząd republiki uwolnił przewodniczącego zgromadzenia powierników dra Gustawa Husaka od obowiązku kierowania słowackim urzędem do spraw kościelnych i powierzył to stanowisko posłowi Ladislavowi Holdošowi, mianując go zarazem powiernikiem.

Budżet republiki na rok bieżący.

W dniu 29 marca Zgromadzenie Narodowe na posiedzeniu plenarnym przyjęło z manifestacyjną jednogłośnieścią rządowy projekt ustawy budżetowej na rok 1950.

W debacie nad budżetem wzięli udział przedstawiciele wszystkich stronnictw odrodzonego Frontu Narodowego, którzy „ocenili budżet drugiego roku pięcioletki jako budżet socjalistycznej budowy i pokojowej pracy twórczej, w którym odzwierciedlają się wszystkie nasze sukcesy twórcze i bezinteresowna braterska pomoc Związku Sowieckiego”¹⁾.

Budżet republiki czechosłowackiej na rok bieżący wykazuje po stronie dochodów sumę 131.929.800 000 koron, po stronie wydatków — 131.556.400.000 koron; 12% tej sumy przypada na cele kulturalne, 26,5% na cele społeczne i zdrowotne, 32,5% na cele gospodarcze, 9% na armię, 14% na wydatki administracyjne, 3,5% na bezpieczeństwo wewnętrzne, pozostałe 2,5% na stosunki z zagranicą.

„Fakt, że nasz budżet jest wyrównany — powiedział w komisji budżetowej Zgromadzenia Narodowego generalny sprawozdawca budżetu poseł

¹⁾ *Rudé Právo*, Praha, 30. III. 1950.

Janouš²⁾ — zawdzięczamy temu, iż nasz lud pracujący po zwycięskim lutym (1948) coraz ofiarniejszą pracą zwiększa tempo budowy socjalizmu w naszym kraju, oraz temu, iż znajdujemy się w obozie pokoju i postępu, kierowanym przez Związek Sowiecki, który nam udziela nieustannej, bezinteresownej pomocy”.

Udział Słowacji w ogólnopaństwowych dochodach wynosił w roku 1949 — 18,9% (w roku 1946 — tylko 14,4%).

W dalszym ciągu podajemy ciekawsze fragmenty debaty nad budżetem w komisjach Zgromadzenia Narodowego, która rozpoczęła się 16 marca i stanowiła przegląd całego życia Czechosłowacji.

Minister handlu zagranicznego dr Gregor stwierdził w swoim referacie, iż wartość przywozu czechosłowackiego wzrosła w roku 1949 w stosunku do roku poprzedniego o 1683 miliony koron. Jednocześnie wzrósł i wywóz, tak że bilans handlowy republiki był w roku 1949 aktywny; nadwyżka wywozu nad przywozem wynosiła 907 milionów koron.

Poprawił się przy tym skład jakościowy obrotów handlowych. Udział surowców — najważniejszego dla przemysłowionej Czechosłowacji składnika — w przywozie podniósł się w r. 1949 do 54,6% (1948 — 48,6%). W roku ubiegłym Czechosłowacja przywiozła o 23 tys. ton świeżego mięsa, o 17 tys. ton masła, o 2104 tony kakao, 467 ton kawy i 156 ton herbaty więcej niż w roku poprzednim.

W stosunku do roku 1947 obroty handlowe ze Związkiem Sowieckim wzrosły do 564%, z Polską do 536%, z Rumunią do 619%, z Węgrami do 223%, z Bułgarią do 125%; obroty z Albanią wreszcie wzrosły więcej niż 35-krotnie. Większą część zasadniczych swoich zapotrzebowań pokrywa obecnie Czechosłowacja z dostaw kra-

jów o gospodarce planowanej. Ogólny udział Związku Sowieckiego i krajów demokracji ludowej w obrotach zagranicznych Czechosłowacji wzrósł z 14% w roku 1947 na 45% w roku ubiegłym.

Minister podkreślił, że bez takiego przeorientowania handlu zagranicznego Czechosłowacja nie mogłaby pomieścić w ramach przywozu dostaw, wpływających na wzrost produkcji i stopy życiowej. Nie pozwoliłyby na to w pierwszym rządzie pogłębiający się kryzys gospodarczy w świecie kapitalistycznym, jak również dyskryminacja gospodarcza, stosowana przez państwa imperialistyczne ze Stanami Zjednoczonymi na czele wobec Czechosłowacji.

W roku bieżącym ministerstwo handlu zagranicznego stawia sobie za zadanie, aby nie tylko bilans handlowy, ale i bilans płatniczy Czechosłowacji został całkowicie wyrównany. Ponieważ zaś liczyć się należy z dalszą dyskryminacją ze strony mocarstw imperialistycznych, Czechosłowacja będzie dążyła do dalszego rozwoju obrotów ze Związkiem Sowieckim i krajami demokracji ludowej.

Minister handlu wewnętrznego Krajčír podał do wiadomości komisji, iż w roku 1949 sektor socjalistyczny handlu wykazał, że można liczyć się z nim jako z dobrym narzędziem polityki gospodarczej państwa. We wszystkich dziedzinach, przede wszystkim w dziale włókienniczym, zaznaczyła się poprawa w zaopatrzeniu ludności. Kilkakrotne obniżenie cen oznaczało przy tym oszczędność 18 miliardów koron dla konsumentów; obniżka cen na Nowy Rok 1950 pociągnęła dalszą oszczędność w sumie 10 miliardów.

Zużycie artykułów włókienniczych wzrosło w roku ubiegłym w stosunku do roku poprzedniego o 35%, produkcja obuwia na rynek wewnętrzny o 47%, osiągając stan 3,19 par obuwia na głowę obywatela.

W roku ubiegłym sieć punktów sprzedaży przedsiębiorstw państwo-

²⁾ *Rudé Práva*, 17. III. 1950.

wych wzrosła o 192,7%, sieć spółdzielni spożywców o 132%, socjalistyczna sieć sprzedaży ogółem o 157,8%. Na rok 1950 przygotowany jest do wykonania plan sieci optymalnej, która ma być utrzymana. Minister podkreślił bowiem, iż niedopuszczalny jest rozwój bezplanowy. Optymalnego stanu rzeczy dosięgnie handel na odcinku wszelkich towarów prócz artykułów spożywczych już w roku bieżącym; na odcinku produktów spożywczych w roku przyszłym. Okazało się, że mniej więcej połowa dotychczasowych przedsiębiorstw handlu detalicznego wystarcza dla zaopatrzenia ludności, przy współpracy z licznymi ruchomymi punktami sprzedaży.

Nowe rozmieszczenie sieci sprzedaży umożliwia przejście części pracowników z handlu na stałe do produkcji. Jak oświadczył minister, handel dąży do zatrudnienia głównie kobiet. Dotychczasowy stosunek pracowników i pracowni w handlu musi się zmienić tak, aby kobiety stanowiły przynajmniej 80% zatrudnionych w handlu.

Troską ministerstwa są przedsiębiorstwa hotelarskie. W Pradze np. ubyła od roku 1946 jedna trzecia łóżek hotelowych; podobnie przedstawia się sytuacja w Pilźnie, Bratysławie i gdzie indziej. Minister oświadczył, że rozmaite organizacje mają często „chrapkę” na hotele i przeznaczają je do celów, dla których można by znaleźć inne pomieszczenia. Nowych hoteli w ramach pięcioletki budować nie można, więc odpowiedzialni funkcjonariusze w poszczególnych okręgach muszą sami sobie przypisać winę, jeżeli likwidują hotele i nie mają pomieszczeń dla przyjezdnych.

Minister w żywym i inż. Jan-kovcova, podała do wiadomości, iż plan skupu na rok 1949 był wykonany, jeśli chodzi o zboża chlebowe, ogółem w 101,1%, w tym pszenica w 96,1%, żyto w 106,2%. Szczególnie dobrze powiódł się wykup nasion oleistych; plan wy-

konany został w 120,5%, a w stosunku do roku poprzedniego wykup wzrósł o 84,9%.

Plan wykupu bydła rogatego wykonano, licząc żywą wagę, w 96,3%, plan wykupu nierogaczyny, żywej wagi, w 84,8%, mleka — 95,6%, jaj — 11,8%.

Z planów tegorocznych ministerstwa wspomnieć należy znaczne przebudowy i ulepszenia punktów sprzedaży mięsa, racjonalizację przemysłu przetworów ziemniaczanych i produkcji środków spożywczych dla dzieci jak również przemysłu przetwórczego jarzyn i owoców. Dokończona będzie budowa 12 wielkich mleczarni; w Kroměříżu powstanie szkoła mleczarska i serowarska, jedyną w swoim rodzaju w republice, a w Jeseníku szkoła hodowli drobiu. Znaczne sumy przeznacza się też na badania naukowe związane z przemysłem spożywczym.

Budżet ministerstwa szkolnictwa, nauk i sztuk wynosi 8,4 miliarda koron. W roku 1938 było w Czechosłowacji 580 przedszkoli z 29 tysiącami dzieci. Obecnie przedszkoli jest prawie cztery tysiące, uczęszcza do nich 161,7 tysiąca dzieci. Sieć szkół podstawowych jest już niemal całkowicie rozbudowana; w roku bieżącym jest ich prawie 8 i pół tysiąca, tak że wszystkie dzieci w wieku do lat 15 mają możliwość uczęszczania do szkoły.

Minister Nejedlý podkreślił, iż przedszkole spełni swój cel dopiero wówczas, gdy będzie całodziennie, do czego też dążyć będzie szkolnictwo czechosłowackie we współpracy z radami narodowymi.

Minister wspomniał poza tym także o kwestii muzeów. „Nasi muzealnicy — mówił m. in. — muszą zrozumieć, że muzeum nie jest składem. W naszym Muzeum Narodowym korytarze są zastawione skrzyniami. Gdybyśmy taką skrzynię posłali muzeum okręgowemu, byłoby to niezmiernie pożyteczne³⁾”.

³⁾ Rudé Právo, 19. 3. 1950.

Budżet ministerstwa informacji i oświaty wynosi przeszło 786 milionów koron, z czego — jak wyjaśnił minister Kopecky — przypada 114 milionów na koszty administracyjne, 323 miliony na działalność informacyjną i oświatową na terenie całej republiki, wreszcie 106 milionów na kontakty kulturalne z zagranicą. Resztę stanowią informacyjne i oświatowe wydatki rad narodowych.

„Trzeba było — mówił minister — przystąpić do nowej organizacji i przebudowy działalności wydawniczej na zasadach socjalistycznych, tak, aby książka mogła pełnić swoją rzeczywistą, właściwą funkcję wychowawczą i kształcącą. To oznaczało przede wszystkim nie tylko uczynienie z książki oręcza postępu i pokoju i strażnika czystości ideowej, prawdziwości, obyczajowej i naukowej rzetelności naszej twórczości, ale także przeprowadzenie dokładnej rewizji całego naszego rynku księgarskiego i oczyszczenie go z literatury bezwartościowej, z literatury protektoratowej jeszcze; oznaczało to likwidację resztek ideologii mieszczahańskiej i drobnomieszczahańskiej, likwidację niejasnych ideowo dzieł intelektualistycznych, usunięcie całego literackiego śmiecia jak również książek o nastawieniu negatywnym do zwycięskiej prawdy naszej klasy robotniczej.

Celem tej przebudowy było stworzenie sektora wydawniczego socjalistycznego, zorganizowanie dystrybucji książek na zasadach socjalistycznych i zastąpienie nią starej dystrybucyjnej sieci księgarskiej.

Warunkiem przeprowadzenia tych zmian było znacjonalizowanie przemysłu poligraficznego.

W czerwcu 1949 r. rozpoczęły swoją działalność Narodowe Rady Wydawnicze czeska i słowacka, które pod przewodnictwem narodowej artystki M. Ma-

jerowej i przewodniczącego Związku pisarzy słowackich M. Chorváta podjęły z całą energią zadanie wniesienia ducha socjalistycznego do działalności wydawniczej, zorganizowanej w nowy sposób. Tą drogą na decydujące i czołowe miejsce wysunięta została literatura polityczna, przede wszystkim literatura marksistowsko-leninowska; zapewniono wydawanie literatury fachowej, zwłaszcza gospodarczej, rolniczej i technicznej.

Zapewniono przy tym całkowite pokrycie zapotrzebowania na podręczniki szkolne. W dziedzinie zaś literatury pięknej umożliwione zostało przestrzeganie wysokiego poziomu ideowego, fachowego i artystycznego wydawanych dzieł. Umożliwiono także wydawanie dzieł, które stanowią najlepszą spuściznę naszego piśmiennictwa narodowego, Biblioteki Narodowej (Narodni knihovna). Oznacza to wydanie książek Hviezdoslava, dzieł Jiraska, a także dzieł młodych autorów ze szczególną uwagą zwróconą na utalentowanych członków klasy robotniczej.

Już w roku 1949 nowa polityka wydawnicza przejawiała się nie tylko w tytułach wydawanych książek, ale i w niezwykle wysokich nakładach książek o podstawowym znaczeniu:

Tak np. książka Klementa Gottwalda „Dziesięć lat” wyszła w nakładzie przekraczającym 400 tysięcy; rozpoczęto wydawanie Pism J. W. Stalina w nakładzie 200 tysięcy, a w związku z rokiem szkolenia partyjnego wzrosły ogromnie nakłady literatury marksistowsko-leninowskiej. Weiaż jeszcze przy tym nie można nastarczyć głośnie- mu wołaniu naszego ludu o kształcenie polityczne.

Ogółem wydano w roku 1949 z górą 23 miliony egzemplarzy literatury politycznej wobec 6 milionów w r. 1948. Książek sowieckich wydano w roku

1949 — 450 wobec 142 w roku 1948. Podręczników w roku 1949 wydano 5.736.150 egz.

Dystrybucja książek przestała być przedsiębiorstwem handlowym i kieruje się przede wszystkim momentami kulturalno-politycznymi; z tego też względu przeszła do zakresu działalności ministerstwa informacji i oświaty.

Przed wszystkim trzeba było skierować wszelkie wysiłki ku wyparciu sektora prywatno-kapitalistycznego, który od roku 1945 nie zmienił zupełnie swojego stosunku do książki. Prywatni księgarze w ogromnej większości sabotowali wciąż jeszcze sprzedaż literatury marksistowsko-leninowskiej i sowieckiej, dając pierwszeństwo książkom bezwartościowym i literaturze wrogiej ustrojowi ludowo-demokratycznemu.

Toteż wkrótce po wydaniu ustawy wydawniczej stworzyliśmy spółdzielnię dla centralnej dystrybucji książek „Książka dla ludu” (Kniha lidu), która staje się centralnym organem dystrybucyjnym całego naszego rynku księgarskiego, a która przejęła już do końca roku 1949 ogółem 200 prywatnych księgarni z ogólnej liczby 330, planowanych do przejęcia. Te przejęte księgarnie prywatne wraz z 225 punktami sprzedaży przedsiębiorstw kolektywnych wytworzą ostateczną socjalistyczną sieć dystrybucyjną.

Ponadto staramy się, aby książki słowackie dostawały się w większej liczbie na czeski rynek księgarski i żeby były we wszystkich księgarniach czeskich.

W roku 1950 chcemy przystąpić do nowego uregulowania sprawy honorariów autorskich, przy czym zasady będą ustalane przede wszystkim z punktu widzenia sprawiedliwego wynagradzania pracy twórczej artystycznej i naukowej według jej rzeczywistej

wartości. Ta nowa regulacja ma oznaczać usunięcie niesprawiedliwości, szczególnie w stosunku do tych pracowników twórczych i naukowych, których dzieła wychodziły w mniejszych nakładach. ... Będą przy tym poczynione wszelkie kroki, aby można było już w najbliższym czasie obniżyć cenę książek mniej więcej o 20%.

W wydawaniu książek idziemy dalej po linii wytyczonej w roku ubiegłym; podwyższamy jeszcze nakłady politycznej literatury marksistowsko-leninowskiej, nakłady książek sowieckich. Właśnie przy pomocy Rady Wydawniczej, która pracuje rzeczywiście energicznie i kieruje całą polityką wydawniczą, postaramy się o literackie opracowanie problematyki współzawodnictwa pracy i ruchu przodowniczego”.

W dalszym ciągu minister omówił szereg innych zagadnień kulturalnych. W chwili obecnej wychodzi na ziemiach czeskich 15 dzienników, w Słowacji 7, o ogólnym nakładzie 2,3 miliona egzemplarzy. „Ten stan rzeczy odpowiada politycznym celom odrodzonego Frontu Narodowego” — stwierdził minister.

W przemyśle poligraficznym sektor znacjonalizowany reprezentuje 303 przedsiębiorstwa, sektor prywatny 675 przedsiębiorstw. Z ogólnej liczby 26 tys. pracowników tego przemysłu, prawie 21 tysięcy osób pracuje jednak w sektorze znacjonalizowanym. Z obrótów tego przemysłu, wynoszących 3,6 miliarda koron, 3,05 miliarda przypada na sektor znacjonalizowany.

Omawiając zagadnienie zabawy dla ludu minister stwierdził, że jest to dotychczas odcinek najbardziej zaniedbany. „Staramy się przede wszystkim — mówił — o urządzenie zabaw ludowych przez najrozmaitsze organizacje, a także po wsiach. Szkolimy organizatorów tych zabaw i dostarczamy materiały, które by podniosły ich poziom, w szcze-

gólności poziom programów naszych orkiestr tanecznych". Ponadto ministerstwo stara się o podniesienie poziomu cyrków.

W dalszym ciągu swego obszernego referatu min. Kopecky omówił zagadnienia filmu, produkcji gramofonowej, oraz kulturalnych kontaktów z zagranicą, w pierwszym rzędzie ze Związkiem Sowieckim i krajami demokracji ludowej, jak również z postępowymi przedstawicielami kultury zachodniej⁴⁾.

Minister dr A. Čepička, jeszcze jako minister sprawiedliwości, omówił dokonane w sądownictwie czechosłowackim reformy oraz przemiany w zakresie porządku prawnego.

Podstawowym sądem sądownictwa czechosłowackiego stał się obecnie sąd grodzki (*okresni soud*), przed którym toczą się niemal wszystkie sprawy cywilne i karne. W Czechach, na Morawach i na Śląsku czeskim działa 181 sądów grodzkich oraz 109 oddziałów, z których 44 obsadzone są stałymi sędziami, a pozostałe mają urzędników kancelaryjnych.

W zakresie podstawowych norm prawnych nowe prawo rodzinne stało się już ustawą; projekt kodeksu karnego i kodeksu postępowania karnego przerabia się obecnie na podstawie uwag, nadesłanych z całego kraju w liczbie wielu tysięcy. Projekt kodeksu cywilnego i kodeksu postępowania cywilnego będzie w najbliższym czasie rozesłany sądom dla wydania opinii. Jeszcze w roku bieżącym projekty te wejdą w życie — oznajmił minister — i będą niezwłocznie wykonywane.

Z zagadnień szczegółowych minister wspomniał o działalności rzeczoznawców sądowych, adwokatów i notariuszy, która dotąd nie jest zadowalająca. „Stary personel rzeczoznawców sądowych — mówił — nie dawał dostatecz-

nej ręką, że można na nim polegać z punktu widzenia ustroju ludowo-demokratycznego. ... Trzeba będzie przeprowadzić nową surową rewizję spisu rzeczoznawców i tłumaczy”.

Co do adwokatów, „można było spodziewać się, że adwokat w państwie ludowo-demokratycznym zrozumie, iż jego zadaniem jest dopomagać do zbadania prawdy materialnej. Zamiast tego pojawiają się wciąż, i to często, skargi, że adwokaci myślą po staremu, starając się wygrać za wszelką cenę proces i uzyskać uwolnienie oskarżonego, nawet gdy przewód sądowy wykazał jasno jego winę. Adwokaci nie pojęli dotychczas funkcji społecznej udzielania prawnej pomocy — nie umiają jeszcze w tej działalności wnieść się nad ciasne interesy reprezentowania swojego klienta na wyższy punkt widzenia: ochrony interesów ludu pracującego i ustroju ludowo-demokratycznego”. Minister zaznaczył również, iż koszty postępowania są często powiększane nadmiernie przez powoływanie wymyślonych, niepotrzebnych świadków.

Minister finansów w Kabeš omówił m. in. zagadnienie finansowej kontroli państwa. „Właśnie w chwili obecnej — mówił — tworzymy Czechosłowacki Bank Państwa, który pod bezpośrednim kierownictwem ministra finansów będzie ponosił współodpowiedzialność za prosperowanie całej naszej gospodarki, przejawiającej się w ustabilizowaniu i wzrastającej sile nabywczą naszej waluty. ... Funkcja rewizyjna ministerstwa finansów nie ogranicza się jedynie do rewizji podatkowej i dewizowej, a ewentualnie karnej, ale ma swój punkt ciężkości w kontroli gospodarczej, którą wykonuje za pośrednictwem kontroli obiegu pieniądza, a zatem przede wszystkim przy pomocy banków: nowego Banku Państwa i Banku Inwestycyjnego”⁵⁾.

⁴⁾ *Rudé Právo, Lidové Noviny*, Praha, 21. 3. 1950.

⁵⁾ Referaty min. min. Čepičky i Kabeša: *Rudé Právo*, 24. 3. 1950.

Minister techniki, prof. dr inż. E. Šlechta, oznajmił, iż w budżecie ministerstwa 77% przypada na inwestycje, 20% budżetu ministerstwa przypada na budowy wodne, przede wszystkim na inwestycje zmierzające do wykorzystania energii wodnej. Inwestycje te mają na celu powiększenie produkcji elektryczności dla zaoszczędzenia węgla, jako cennego surowca, do innych celów. W roku 1950 kontynuowana będzie przede wszystkim budowa wielkich zapór na Woltawie i Wagu.

Jednocześnie ukończone będą prace na średnim biegu czechosłowackiego odcinka Łaby, na trasie Mělník—Kolin, tak że przez oddanie do użytku zastawy w Oseku Łaba będzie żeglowna aż do Kolina⁶⁾. Minister podkreślił również doniosłość budowy strefy czechosłowackiej w porcie szczecińskim dla gospodarki republiki.

27% budżetu ministerstwa przeznaczono na drogi publiczne i mosty. Republika posiada ogółem 71 tys. km szos państwowych, z których jednak tylko 12 tys. km posiada nawierzchnie odpowiednie dla transportu motorowego na większą skalę. W roku bieżącym planowana jest naprawa 940 km szos o nawierzchni gładkiej, odnowienie 445 km, walcowanie 1860 km, nowe wylanie nawierzchni na 790 km.

Z większych prac drogowych minister wymienił przebudowę połączeń z ZSRR we wschodniej Słowacji.

W ramach odbudowy mostów zbudowano dotychczas 930 mostów stałych kosztem 1390 milionów koron. W roku bieżącym budowy będą prowadzone nadal; przewidziane są także rokowania w sprawie budowy mostów granicznych między CSR i Węgrami.

Z ważniejszych budowli naziemnych przewidziane jest na rok bieżący roz-

porządzenie — i ukończenie zewnętrznej budowy — nowego gmachu ambasady w Moskwie. Ponadto czyni się przygotowania do odnowienia historycznej kaplicy Betleemskiej, przebudowy pałacu Szternberka w Pradze, dla Galerii Narodowej, rekonstrukcji historycznych gmachów Karolinum i Clementinum, oraz gmachów dla Uniwersytetu im. Palackiego w Ołomuńcu. Wśród budowli gospodarczych minister wymienił budowę badawczego instytutu ziemniaczanego w Havliczkowym Brodzie i kilku stadnin doświadczalnych.

Minister komunikacji Petr podał do wiadomości, że koleje czechosłowackie wykonały plan w 124,8%, komunikacja miejska w 104,7%, komunikacja drogowa w 130,8%, jeśli chodzi o komunikację pasażerską. W przewozie towarów koleje wykonały plan w 120%, drogi w 113,7%, komunikacja wodna w 84,2%. Niewykonanie planu przez żeglugę rzeczną spowodowane było głównie przez szczególnie niski stan wody.

W zakresie komunikacji międzynarodowej na pierwszym miejscu stoi współpraca z Polską; naczelnym zainteresowaniem, jak podkreślił minister, jest sprawa uregulowania żeglugi na Odrze i związane z tym zagadnienie portowej strefy czechosłowackiej w Szczecinie.

W zakresie badań technicznych uwaga zwrócona jest na pięciomiejscowe samoloty, tzw. „taksówki powietrzne”, na 12—14-osobowe samoloty komunikacyjne, na helikoptery oraz na silniki turbinowe dla samolotów komunikacyjnych konstrukcji krajowej.

Minister poczty Neuman wspominał m. in. w swoim referacie, że na rok 1950 Czechosłowacja przygotowuje umowy o komunikacji pocztowej z Rumunią, Albanią i Demokratyczną Republiką Niemiecką, jak również wielostronną umowę z ZSRR i krajami ludowo-demokratycznymi. Jako pierwszy

⁶⁾ W sprawie słowności Łaby por. artykuł prof. Smetany w n-rze 7-8/1948 *Przeglądu Zachodniego*.

kraj na świecie Czechosłowacja wprowadziła lotniczą dostawę paczek do 64 krajów bez dopłaty. Od 1 marca 1950 administracja poczt Demokratycznej Republiki Niemieckiej rozpoczęła dostawę poczty lotniczej na cały świat, wykorzystując po temu sieć pocztową czechosłowacką. Minister oświadczył, iż oczekuje się dalszego ulepszenia służby pocztowej między obu krajami.

Gęstość sieci telegraficznej w Czechosłowacji stawia ją pod tym względem na jednym z pierwszych miejsc w Europie.

W programie poczt czechosłowackich na rok bieżący figuruje stopniowe zastępowanie pracowników pracownicami, których liczba ma wzrosnąć w roku bieżącym o jakie 2 tysiące. Przewidziane jest także zatrudnianie mężatek z niepełną liczbą godzin pracy.

Debata nad tegorocznym budżetem czechosłowackim toczyła się na 15 posiedzeniach, które trwały ogółem 95 godzin i 15 minut. Przemawiało 199 mówców, 19 członków rządu, 5 powierników słowackich oraz przewodniczący instancji kontrolnych.

Różne sprawy. Prezydium KC KSC wydało uchwałę w sprawie filmu czechosłowackiego, w której poddaje krytyce stronę ideową i programową dotychczasowej produkcji filmowej czechosłowackiej.

„Ideowość, stronność i aktualność — czytamy tam — polegają na tym, iż film obrazować będzie niezmierną mnogość form naszej współczesności, bogactwo wydarzeń, idei i uczuć, którymi dzisiaj żyje człowiek w Czechosłowacji. Materiał ma być przy tym opracowany tak, aby widz rozumiał właściwie sens naszej drogi do socjalizmu, aby pojął, że pięciolatka, przebudowa naszej gospodarki w przemyśle i rolnictwie są środkami do osiągnięcia szczęśliwego i pełnego życia dla wszystkich uczciwych ludzi pracy.

Z tego punktu widzenia mają być artystycznie zobrazowane główne problemy chwili obecnej, zadania CSR w światowym froncie pokoju, któremu przewodzi ZSRR, idea przyjaznego współżycia narodów, nowy stosunek naszej klasy robotniczej do pracy, przejawiający się w ruchu przodowniczym i współzawodnictwie pracy, jej heroizm przy budowie naszej gospodarki i przy wszechstronnej pracy zmierzającej do rozkwitu naszej ojczyzny, przejście do spółdzielczej gospodarki rolnej i przemiana wsi na drodze do socjalizmu, sojusz robotników z małą i średniorolnymi chłopami, związek pomiędzy pracą robotników w przemyśle a podnoszeniem się stopy życiowej całego ludu, w szczególności wsi, problemy stosunku do własności społecznej, walka z wrogiem klasowym, praca i zadania rad narodowych, nowego sądownictwa i wszystkich innych organów ludu, praca i nowe życie młodzieży, problemy inteligencji wychodzącej z szeregów klasy robotniczej, pomoc świata nauki ludziom pracy, problemy szkolnictwa i w ogóle przemian kulturalnych w naszym państwie, w szczególności w zakładach pracy i na wsi, pomoc ZSRR i wdzięczność i miłość naszych obywateli dla naszego oswobodziciela, życie i zadania kierownicze partii, solidarność międzynarodowa itd.

Wszystkie te problemy, które czerpać należy nie ze schematycznych podręczników, ale z prawdziwego życia, ukazać trzeba w ogólnej ramie wielkich wydarzeń historycznych, a przy tym konkretnie na indywidualnych losach ludzi, na konfliktach osobistych, uwarunkowanych społecznie; ukazać w sposób poglądowy, jak zaostrzająca się walka klasowa rozgrywa się także i w człowieku, jak w tej walce z zacyfanymi przesądami, z poglądami i nawykami burżuazyjnymi zwycięża nowa moralność socjalistyczna, nowy stosunek jednostki do zbiorowości i lu-

dzi do siebie wzajemnie. W dążeniu do ukazania żywego człowieka, jego pracy i życia prywatnego film musi się uwolnić od wszelkiej schematyczności, która splaszca wielopostaciowość rzeczywistości, odbiera dziełu filmowemu charakter i prawdziwość i tym samym zmniejsza jego wpływ... Aktualność naszego filmu pojmujemy w całej rozciągłości w tym sensie, że każdy film ma mówić do dzisiejszego widza, pomagać mu w jego życiu i wychowywać go... W wychowawczym posłannictwie naszego filmu dopomogą wydatnie wartościowe pod względem ideowym i artystycznym komedie, które jednak nie mogą w żadnym wypadku stać się jedynie rozrywkowym, apolitycznym widowiskiem, lecz muszą być ostrą bronią polityczną, ośmieszającą resztki poglądów i nawyków burżuazyjnych, a przy tym podnoszącą pozytywne, radosne i optymistyczne rysy chwili obecnej...⁷⁾ Uchwała wskazuje jako wzór do naśladowania film sowiecki.

Prasa podkreśla, iż uchwała KC KSC jest „nowym ważniejszym od innych dowodem, jaką uwagę i troskę poświęca nasza partia z towarzyszem Gottwaldem na czele zagadnieniom rozwoju naszej kultury”⁸⁾.

Uchwała KC KSC została gruntownie przedyskutowana w grupach związkowych pracowników filmu. W rezolucji uchwalonej na ogólnym zebraniu

pracowników twórczych filmu czechosłowackiego czytamy, iż „uchwała prezydium KC KSC o zadaniach twórczych filmu czechosłowackiego wytknęła nam, pracownikom twórczym filmu, jasną drogę, po której będziemy szli wszyscy i z której już nie zejdziemy. Zobowiązujemy się tworzyć dzieła filmowe rzeczywistej, wysokiej wartości ideowej i artystycznej, które przez swoją treść wychowawczą i opracowanie artystyczne staną się ulubionymi dziełami naszego ludu. Teraz, kiedy droga jest wyraźnie wytknięta, przystąpimy bez wahania ku temu, aby wkrótce wprowadzić w życie uchwałę prezydium KC KSC”.

Na zebraniu, gdzie uchwalono tę rezolucję, przemawiał min. Kopecky, który powiedział m. in.:

„Jest już dziś jasne, że film kapitalistyczny opanowała jak najbardziej bezmyślna dekadencja, reakcyjność i amoralność. Patrzenie na wytwory tego filmu wywołuje coraz większy wstręt. W przeciwieństwie do tego film sowiecki jaśnieje coraz bardziej swoją prawdziwością, wrażeniem, jakie wywołuje, życiowością, pięknem, i porywa widza. Jest on coraz potężniejszym źródłem artystycznej inspiracji”.

Minister podkreślił — co zaznaczone było i w uchwale prezydium KC — że film czechosłowacki przy wszystkich swoich brakach zasłużył jednak na wielkie uznanie za takie dzieła, jak „Jan Rohacz”, „Milcząca barykada” i inne.

Andrzej Józef Kamiński

⁷⁾ *Rudé Právo*, 19. 4. 1950.

⁸⁾ *Rudé Právo*, 20. 4. 1950.